Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

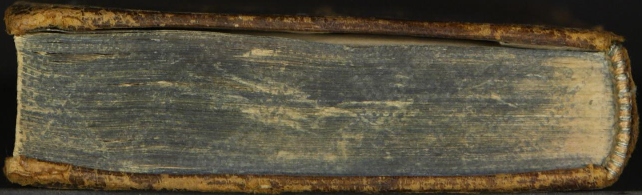

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

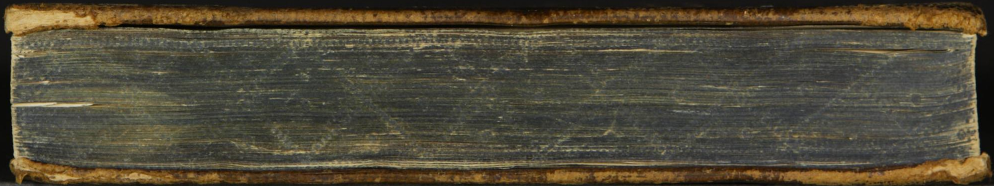

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

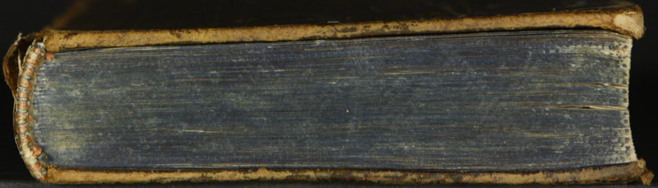

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Ald. 1/3.-

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
I
3
28
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Mostra della Legatura (1922)
n° 504 del Catalogo

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

~~[illegible]~~
feliciani Canuti:

SILII ITALICI DE BELLO PV- NICO SECVNDO XVII LI- BRI NVPER DILIGEN- TISSIME CASTI- GATI.

AL DVS

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

FRANCISCVS ASVLANVS ILLVSTRISSIMO· D· DOMINO INNOCENTIO CIBO, ET CARDINALI REVERENDISSIMO· S. P. D.

Cum uiderem me quamplurimum esse uoluptatis studiosis allaturum, atq; emolumenti, si Silij Italici poëma nostris typis excussum proferrem, quoad eius fieri potuit, operã dedi, ut in manus hominum quàm emendatissimum ueniret. Itaq; multa mutauimus, nonnulla restituimus, & in principio octaui libri quattuor & octuaginta uersus, qui in alijs omnibus desiderabantur, inseruimus. Qui quidem Silius sub tuo nomine Innocenti Clarissime legetur, cum meo in te amore uirtutum tuarum admirabilium fama excitato, tum Bernardini Sandri pesciensis opera, & singulari illius animi grati in te uoluntate. Nam is cum sua natura est omnium gratissimus, tum humanitate tua ita se tibi obligatum putat, ut in tota reliqua uita tibi, tuisq; studium omne, mentemq́;, ac se totum dicarit. Itaq; tibi ego hoc confirmo, atq; recipio, Bernardinum non solum operam daturum, ut dignus familiaritate iudicetur tua, sed studio etiam & fidelitate effecturum, ut maiorem in dies tuæ in ipsum benignitatis fructum, & uoluptatem capias. Et hoc tempore ita à me Silium accipito, ut hoc totum quicquid est, ab eodem pro-

fectum arbitreris. sed pro tua humanitate, animiq; magnitudine par est, te non tam rem ipsam, quàm uoluntatem hominis metiri. nec enim ille hac una re studet, ullam tuorum in se meritorum partem assequi, aut omnino parem uirtuti existimat tuæ. cum tu is sis qui, & maiorum dignitate, & probitate tua longe inter cæteros christianæ reip. principes excellas. Sed de singularibus uirtutibus tuis non nunc dicendi est locus. tu si aliquando Silium in manus sumpseris, incredibilem uoluptatem ex lectione illius percipies, & studij fructum non mediocrem. complexus est enim decem & septem libris belli punici secundi historiã, quo Annibal per sexdecim annos Italiam igni, ferroq; uastauit. & cum nominis romani dignitatem, & amplitudinem summis laudibus ad cœlum fert, tum uero ita uniuersam Italiam, regiones, ac cæteras ferè totius orbis terrarum partes celebrat, ut in hac una re ingenij laudem quæsijsse uideatur. Quæ cum ita sint, non uereor, ne tu operam sis, & diligentiam probaturus nostram, & ut tuo dignum otio libenter accepturus.

Vale, & Bernardinum commendatum habeas.

VITA SILII ITALICI PETRO CRINITO AVTHORE.

Silius Italicus Heroicus ex Hispania oriundus traditur, deducto genere ab Italica urbe nobili, unde cognomen reportauit. sed Romae natus est (ut creditur) atq; etiam educatus, neq; obscura fama est principio adolescentiae prae se tulisse optimam indolem capiendis literis, cumq; studio, & diligentia uehementer praestaret, breui consecutus est, ut Romae haberetur inter praecipuos oratores. nam magna solertia, & incredibili cura conatus est exprimere M. Tullij eloquentiam, quem prae caeteris omnibus sibi proposuerat imitandum. sub Imperatore Nerone dicitur famam suam laesisse accusatis atq; insimulatis nonnullis apud saeuissimum principem. cum Vitellio gessit se prudenter, & egregia uitae honestate. mox factus est Asiae proconsul, in quo manifesto apparuit, quanta modestia praestaret, ut qui eam dignitatem gesserit singulari continentia, & integritate maxima, Domitiano Augusto gratissimus fuit, eoq; authore perductus est ad tertium consulatum honestissimis suffragijs. de quo leguntur adhuc uersiculi poëtae Martialis, quibus uenerationem suam profitetur.

Augusto pia thura, uictimasq;
Pro nostro date Silio Camoenae.
Bissenos iubet en redire fasces
Nato consule, nobiliq; uirga

V atis Castalidum domum sonare
R erum prima salus, & una Cæsar.
G audenti superest adhuc, quod optet
F elix purpura, tertiusq; consul.

C. Plinius permulta refert de poëta Silio in epistolis, quare minime alienum fuerit particulam subijcere, quo facilius atq; cumulatius percipiatur, quam eleganti ingenio fuerit, atq; studio in prosequendis optimis exemplis. plures uillas inquit possidebat, adamatisq; nouis priores negligebat. multum ubiq; librorum, multum statuarum, multum imaginum, quas non habebat modo, uerumetiam uenerabatur. Vergilij ante omnes, cuius natalem religiosius, q̃ suum celebrabat, maximeq; Neapolim, ubi monumentum eius adire, ut templum solebat. opus composuit libris. XVII. de bello punico secundo non uulgari, neq; absurdo carmine, & si illud maiore cura (ut traditur) q̃ ingenio perfecit. præcipue Maronem imitatus est, cuius ingenium, atq; felicissimam maiestatem admirabatur in describendis carminibus. de hoc poëmate Silij Martialis sic refert.

S ili castalidum decus sororum
Qui periuria barbari furoris
I ngenti premis ore, perfidosq;
E astus Annibalis, leuesq; Pœnos
M agnis cedere cogis Africanis,
N ostris ocia commoda camœnis.

C omplura leguntur apud eundem Martialem de laude ingenij, atq; optimæ eruditionis Silij. quæ hoc loco prætermittimus. In agro Neapolitano prædiũ habuit, in

quo

quo cum frequenter secederet, maxima animi uoluptate consueuit suum otium transire. neq; dubium est eundem ad extremam penè senectutem deuenisse, ut qui maior septuagenario uitam finierit. nam morbo detentus insanabilis claui singulari constantia obitum præposuit. felix propemodum, & beatus usq; ad extremum diem, ut copiose relatum est à Plinio in epistolis.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

SILII ITALICI DE BELLO PV-NICO SECVNDO LIBER PRIMVS.

Rdior arma, quibus cælo se glo-
ria tollit
o Aeneadum, patiturq; ferox œno-
tria iura
Carthago. da musa decus memo-
rare laborum
A ntiquæ Hesperiæ, quantosq; ad bella crearit,
E t quot Roma uiros, sacri cum perfida pacti
G ens cadmæa super regno certamina mouit.
Q uæsitumq; diu qua tandem poneret arce
T errarum fortuna caput. ter marte sinistro
I uratumq; Ioui fœdus, conuentaq; patrum
S idonij fregere duces, atq; impius ensis
T er placidam suasit temerando rumpere pacem.
S ed medio finem bello, excidiumq; uicissim
M olitæ gentes, propiusq; fuere periclo
Q ueis superare datum. reserauit Dardanus arces
D uctor agenoreas. obsessa palatia uallo
P œnorum, ac muris defendit Roma salutem.
T antarum causas irarum, odiumq; perenni
S eruatum studio, & mandata nepotibus arma
F as aperire mihi, superasq; recludere mentes.
I amq; adeo magni repetam primordia motus.
P ygmalioneis quondam per cærula terris
P ollutum fugiens fraterno crimine regnum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

F atali Dido Libyes appellitur oræ.
T um pretio mercata solum, noua mœnia ponit,
C ingere qua secto permissum littora tauro.
H ic Iuno ante Argos (sic credidit alta uetustas)
A nte agamemnoniam, gratissima tecta, Mycænen
O ptauit profugis æternam condere sedem.
V erum ubi magnanimis Romam caput urbibus alte
E xerere, ac missas etiam trans æquora classes,
T otum signa uidet uictricia ferre per orbem,
I am propius metuens, bellandi corda furore
P hœnicum extimulat. sed enim conamine primo
C ontuso pugnæ, fractisq; in gurgite cœptis
S icanio libycis, iterum instaurata capessens
A rma remolitur. dux agmina sufficit unus
T urbanti terras, pontumq; mouere paranti.
I amq; Deæ cunctas sibi belliger induit iras
A nnibal. hunc audet solum componere fatis.
S anguineo cum læta uiro, atq; in regna Latini
T urbine mox sæuo uenientum nescia cladum,
I ntulerit Latio spreta me Troius inquit
E xul dardaniam, & bis nomina capta, penates,
S ceptraq; fundarit uictor lauinia Teucris,
D um romana tuæ Ticine cadauera ripæ
N on capiant, similisq; mihi per celtica rura
S anguine pergameo Trebia, & stipantibus armis,
C orporibusq; uirûm retro fluat, ac sua largo
S tagna reformidet Thrasimenus turbida tabo.
D um Cannas tumulum Hesperiæ, campumq; cruore
A usonio mersum sublimis Iapyga cernam.
T eq; uadi dubium coeuntibus Aufide ripis,

P er clypeos, galeasq; uirûm, cæsosq; per artus
V ix inter adriaci rumpentem ad littora ponti.
H æc ait, ac iuuenem facta ad mauortia flammat.
I ngenio motus auidus, fideiq; sinister
I s fuit, exuberans astu, sed deuius æqui.
A rmato nullus diuûm pudor · improba uirtus,
E t pacis despectus honos, penitusq; medullis
S anguinis humani flagrat sitis · his super æui
F lore uirens, auet Egates abolere parentum
D edecus, ac siculo demergere fœdera ponto.
D at mentem Iuno, ac laudum spe corda fatigat.
I amq; aut nocturno penetrat capitolia uisu,
A ut rapidis fertur per summas passibus alpes.
S æpe etiam famuli turbato ad lumina somno,
E xpauere trucem per uasta silentia uocem,
A c largo sudore uirum inuenere, futuras
M iscentem pugnas, & inania bella gerentem.
H anc rabiem in fines Italûm, saturniaq; arua
A ddiderat quondam puero patrius furor · ortus
S arrana prisci Barcæ de gente uetustos
A' Belo numerabat auos · nanq; orba marito
C um fugeret Dido famulis Tyron, impia diri
B elides iuuenis uitauerat arma tyranni,
E t se participem casus sociarat in omneis.
N obilis hoc ortu, & dextra spectatus Hamilcar
V t fari, primamq; datum distinguere lingua
A nnibali uocem, solers nutrire furores
R omanum seuit puerili in pectore bellum.
V rbe fuit media sacrum genitricis Elisæ
M anibus, & patria Tyrijs formidine cultum,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Quod taxi circum, & piceæ squalentibus umbris
Abdiderant, cœliq́; arcebant lumine templum.
Hoc sese (ut perhibent) curis mortalibus olim
Exuerat regina loco. stant marmore mœstæ
Effigies, Belusq́; parens, omnisq́; nepotum
A Belo series. stat gloria gentis, Agenor,
Et qui longa dedit terris cognomina Phœnix.
Ipsa sedet. tandem æternum coniuncta Sychæo.
Ante pedes ensis phrygius iacet. ordine centum
Stant aræ, cœliq́; deis, Hereboq́; potenti.
Hic crine effuso, atq; aetneæ numina diuæ
Atq; Acheronta uocat, stygia cum ueste sacerdos.
Immugit tellus, rumpitq́; horrenda per umbras
Sibila, & accensi flagrant altaribus ignes.
Tunc magico uolitant cantu per inania, manes
Exciti, uultusq́; in marmore sudat Elisæ.
Annibal hæc patrio iussu ad penetralia fertur,
Ingressiq́; habitus, atq; ora explorat Hamilcar.
Non ille Euantis maßylæ expalluit iras,
Non diros templi ritus, aspersaq́; tabo
Limina, & audito surgentes carmine flammas.
Olli permulcens genitor caput, oscula libat,
Attollitq́; animos hortando, & talibus implet.
Gens recidiua Phrygum cadmeæ stirpis alumnos
Fœderibus non æqua premit, si fata negarint
Dedecus id patriæ nostra depellere dextra,
Hæc tua sit laus, nate uelis. age, concipe bella
Latura exitium Laurentibus. horreat ortus
Iam pubes Tyrrhena tuos, partusq́; recusent
Te surgente puer latiæ producere matres.

His acuit stimulis, subicitq; haud mollia dictu.
Romanos terra, atq; undis ubi conferet aetas
Ferro, igniq; sequar, rhetaeaq; fata reuoluam.
Non Superi mihi, non Martem cohibentia pacta,
Non celsae abstulerint alpes, tarpeiaq; saxa,
Hanc mentem. iuro nostri per numina Martis,
Per manes Regina tuos. tum nigra triformi
Hostia mactatur Diuae, raptimq; recludit
Spirantes artus, poscens responsa sacerdos,
Ac fugientem animam properatis consulit extis.
Ast ubi quaesitas artis de more uetusto
Intrauit mentes superûm, sic deinde profatur.
Aetolos late consterni milite campos,
Idaeoq; lacus flagrantes sanguine cerno.
Quanta procul moles scopulis ad sydera tendit,
Cuius in aërio pendent tua uertice castra?
Iamq; iugis agmen rapitur. trepidantia fumant
Moenia, & hesperio tellus porrecta sub axe
Sidonijs lucet flammis. fluit ecce cruentus
Eridanus. iacet ore truci super arma, uirosq;,
Tertia qui tulerat sublimis opima Tonanti.
Heu quaenam subitis horrescit turbida nimbis
Tempestas? ruptoq; polo micat igneus aether?
Magna parant superi. tonat alti regia coeli,
Bellantemq; Iouem cerno. uenientia fata
Scire ultra uetuit Iuno, fibraeq; repente
Conticuere. latent casus, longiq; labores.
Sic clausum linquens arcano pectore bellum,
Atq; hominum fines Gades, Calpenq; secutus,
Dum fert herculeis Garamantica signa columnis,

O ccumbit sæuo tyrius certamine ductor.
I nterea rerum Hasdrubali traduntur habenæ.
O ccidui qui solis opes, & uulgus Iberûm,
B eticolasq; uiros, spatijs agitabat iniquis.
T ristia corda ducis, simul immedicabilis ira,
E t fructus regni feritas. erat asper amore
S anguinis, & metui demens credebat honorem.
N ec nota docilis pœna satiare furores.
O re excellentem, & spectatum fortibus ausis
A ntiqua de stirpe Tagum, superûmq;, hominumq;
I mmemor, erecto suffixum robore, mœstis
O stentabat ouans populis, sine funere regem.
A uriferi Tagus adscito cognomine fontis,
P erq; antra, & ripas, nymphis ululatus iberis.
M æonium non ille uadum, non Lydia mallet
S tagna sibi, nec qui riguo perfunditur auro
C ampum, atq; illatis Hermi flauescit arenis.
P rimus inire manu, postremus ponere martem,
C um rapidum effusis ageret sublimis habenis
Q uadrupedem. non ense uirum, non eminus hasta
S istere erat. uolitabat ouans, aciesq; per ambas
I am Tagus auratis agnoscebatur in armis.
Q uem postq̃ diro suspensum robore uidit
D eformem, lacerum famulus clàm corripit ensem,
D ilectus domino, pernixq; irrumpit in aulam,
A tq; immite ferit geminato unlnere pectus.
A t Pœni, succensa ira, turbataq; luctu,
E t sæuis gens læta ruunt, tormentaq; portant.
N on ignes, candensq; chalybs, non uerbera passim
I ctibus innumeris lacerum scindentia corpus,

C arnificæ'ue manus, penitus'ue infusa medullis
P estis, & in medio lucentes uulnere flammæ
C essauere, ferum uisu, dictuq; per artem
S æuitiæ, extenti quantum tormenta sinebant,
C reuerunt artus, atq; omni sanguine rupto
O ssa liquefactis fumarunt tubida neruis.
M ens intacta manet. superat, ridetq; dolores
S pectanti similis, fessosq; labore ministros
I ncrepitat, dominiq; crucem clamore reposcit.
H æc inter spretæ miseranda piacula pœnæ
E repto trepidus ductore, exercitus una
A nnibalem, uoce, atq; alacri certamine poscit.
H uic studia accendit patriæ uirtutis imago.
H uic fama in populos iurati dedita belli.
H uic uirides ausis anni, feruorq; decorus
A tq; armata dolis mens, & uis insita fandi.
P rimi ductorem Libyci clamore salutant.
M ox & Pyrenes populi, & bellator Iberus.
C ontinuoq; ferox oritur fiducia menti,
C essisse imperio tantum terræq;, marisq;.
A eolijs candens austris, & lampade Phœbi,
A estifero Libye torquetur subdita cancro,
A ut ingens Asiæ latus, aut pars tertia terris.
T erminus huic roseos amnis Lageus ad ortus
S epteno impellens tumefactum gurgite pontum.
A t qua diuersas clementior aspicit arctos,
H erculeo dirimente freto, diducta propinquis
E uropes uidet arma iugis. ultra obsidet æquor.
N ec patitur nomen proferri longius Atlas.
A tlas subducto tracturus uertice cœlum,

Sydera nubiferum fulcit caput, aetheriasq;
Erigit aeternum compages ardua ceruix.
Canet barba gelu, frontemq; immanibus umbris
Pinea sylua premit. uastant caua tempora uenti,
Nimbosoq; ruunt spumantia flumina rictu.
Tum geminae laterum fauces maria alta fatigant,
Atq; ubi fessus equos titan immersit anhelos,
Flammiferum condunt fumanti gurgite currum.
Sed qua se campis squalentibus Africa tendit,
Serpentum largo coquitur foecunda ueneno.
Felix qua pingues mitis plaga temperat agros,
Nec cerere aetnea, phario nec uicta colono.
Hic passim exultant Numidae gens inscia freni.
Queis inter geminas per ludum mobilis aures,
Quadrupedem flectit non cedens uirga lupatis.
Altrix bellorum, bellatorumq; uirorum
Tellus, nec fidens nudo sine fraudibus ensi.
Altera complebant hispanae castra cohortes,
Auxilia Europae genitoris parta tropheis.
Martius huic sonipes campos hinnitibus implet,
Huic iuga cornipedes erecti bellica raptant.
Non eleus erat campo feruentior axis.
Prodiga gens animae, & properare facillima mortem.
Namq; ubi transcendit florentes uiribus annos,
Impatiens aeui spernit nouisse senectam.
Et fati modus in dextra est. hic omne metallum
Electri, & gremio pallent de semine uenae.
Atq; atros Chalybis foetus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus. Astur auarus
Visceribus lacerae telluris mergitur imis.

Et redit

Et redit infelix effosso concolor auro.
Hinc certant Pactole tibi Duriusq; Tagusq;,
Quiq; super grauios lucentes uoluit arenas,
Infernæ populis referens obliuia Lethes.
Nec cereri terra indocilis, nec inhospita baccho,
Nullaq; palladia sese magis arbore tollit.
Hæ postquam Tyrio gentes cessere tyranno,
Vtq; dati rerum freni nunc arte paterna
Conciliare uiros, armis consulta senatus
Vertere nunc donis, primus sumpsisse laborem.
Primus iter carpsisse pedes, partemq; subire,
Si ualli festinet opus. nec cætera segnis
Quæcunq; ad laudem stimulant, somnumq; negabat
Naturæ, noctemq; uigil ducebat in armis.
Interdum proiectus humi, turbæq; libyssæ.
Insignis sagulo duris certare maniplis,
Celsus ac in magno præcedens agmine ductor.
Imperium perferre suum. tum uertice nudo
Excipere insanos imbres, cœliq; ruinas.
Spectarunt Pœni, tremuitq; exercitus Astur,
Torquentem cum tela Iouem, permistaq; nimbis
Fulmina, & excussos uentorum ex flatibus ignes,
Turbato transiret equo, nec puluere fessum
Agminis ardenti labefecit syrius astro,
Flammiferis tellus radijs cum exusta dehiscit,
Candentiq; globo medius coquit æthera feruor,
Cæmneum putat inuenta iacuisse sub umbra,
Exercetq; sitim, & spectato fonte recedit.
Idem correptis sternacem ad prælia frenis
Frangere equum, & famam letalis amare lacerti,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Ignotiq; amnis tranare sonantia saxa.
Gaudet & aduersa populos arcessere ripa.
Idem expugnati primus stetit aggere muri,
Et quoties campo rapidus fera prælia miscet,
Qua sparsit ferrum, lato rubet æquore limes.
Ergo instat fatis, & rumpere fœdera certus
Qua datur. interea Romam comprendere bello
Gaudet, & extremis pulsat capitolia terris.
Prima saguntinas turbarunt classica portas,
Bellaq; sumpta uiro, belli maioris amore.
Haud procul herculei tollunt se littore muri.
Clementer crescente iugo, queis nobile nomen
Conditus excelso sacrauit colle Zacynthus.
Hic comes Alcidæ remeabat in agmine Thebas,
Gerione extincto, cœloq; ea fata ferebat.
Tris animas nanq; id monstrum, tris corpore dextras
Armarat, ternaq; caput ceruice gerebat.
Haud alium uidit tellus, cui ponere finem
Non posset mors una uiro, duræq; sorores.
Tertia bis rupto torquerent stamina filo.
Hic spolia ostentabat ouans, captiuaq; uictor
Armenta, ad fontes medio feruore uocabat.
Cum tumidas fauces accensis sole uenenis
Calcatus rupit letali uulnere serpens,
Inachiumq; uirum terris prostrauit ibèris.
Mox profugi ducente noto aduertere coloni,
Insula quos genuit graio circunflua ponto,
Atq; auxit quondam laertia regna Zacinthos.
Firmauit tenues ortus mox daunia pubes
Sedis inops. misit largo quam diues alumno
Magnanimis

M agnanimis regnata uiris, nunc Ardea nomen.
L ibertas populis pacto seruata, decusq;
M aiorum, & Pœnis postquam imperitare negatum.
A dmouet abrupto flagrantia fœdere ductor
S idonius castra, & latas mouet agmine causas.
I pse caput quassans circunlustrauit anhelo
M uros sæuus equo, mensusq; pauentia tecta
P andere iamdudum portas, & cedere uallo
I mperat, & longe clausis sua fœdera, longe
A usoniam fore, nec ueniæ spem marte subactis.
S ata patrum, & leges, & iura, fidemq;, deosq;
I n dextra nunc esse sua. uerba ocius acer
I ntorto sancit iaculo, figitq; per arma
S tantem pro muro, & monstrantem tela Naicum.
C oncidit iniecto medius per uiscera telo,
E ffusisq; simul prærupto ex aggere membris,
V ictori moriens tepefactam rettulit hastam.
A t multo ducis exemplum clamore secuti,
I nuoluunt atra telorum mœnia nube
C lara, nec in numero uirtus latet. obuia quisq;
O ra duci portans, ceu solus bella capessat.
H ic crebram fundit baleari uerbere glandem,
T erq; leui ducta circum caput altus habena,
P ermissum uentis abscondit in aëre telum.
H ic ualido librat stridentia saxa lacerto.
H uic impulsa leui torquetur lancea nodo.
A nte omnis ductor patrijs insignis in armis,
N unc picea iactat fumantem lampada flamma,
N unc sude, nunc iaculo, nunc saxis impiger instat.
A ut hydro imbutas bis noxia tela sagittas

Contendit neruo, atq; insultat fraude pharetræ.
Dacus ut armiferis Geticæ telluris in oris
Spicula quæ patrio gaudens acuisse ueneno
Fundit apud ripas inopina binominis Histri.
Cura subit collem turrita cingere fronte,
Castelloq; urbem circumuallare frequenti.
Heu priscis numen populis, ac nomine solo
In terris iam nota fides. stat dura iuuentus,
Ereptamq́; fugam, & claudi uidet aggere muros.
Sed dignam Ausonia mortem putat esse Saguntum
Seruata cecidisse fide. iam acrius omnes
Intendunt uires. adductis stridula neruis
Phocais effundit uastos balista molares.
Atq; eadem ingentis mutato pondere teli
Ferratam excutiens ornum, media agmina rumpit.
Alternus resonat clangor, certamine tanto
Conseruere acies. ueluti circundata uallo
Roma foret, clamatq́; super tot milia, gentes
Inter tela satæ iam capto stamus in hoste?
Anne pudet cœpti? pudet omnis? en bona uirtus,
Primitiæq; ducis. talíne implere paramus
Italiam fama? tales præmittere pugnas?
Accensæ exultant mentes, haustusq́; medullis
Annibal exagitat, stimulatq́; sequentia bella.
Inuadunt manibus uallum, cæsasq́; relinquunt
Deiecti muris dextras, subit arduus agger,
Imponitq́; globos pugnantum desuper urbi.
Armauit clausos, ac portis arcuit hostem.
Librari multa consueta falarica dextra
Horrendum uisu robur, celsisq; niuosæ

Pyrenes

Pyrenes trabs lecta iugis, cui plurima cuspis.
Vix muris toleranda lues, sed cætera pingui
Vncta pice, atq; atro circunlita sulfure fumant.
Fulminis hæc ritu summis è mœnibus arcis
Incita, sulcatum tremula secat aëra flamma.
Qualis sanguineo præstringit lumina crine,
Ad terram cœlo decurrens ignea lampas.
Hæc ictu rapido pugnantum sæpe per auras,
Attonito ductore tulit fumantia membra.
Hæc uastæ lateri turris, ceu turbine fixa,
Dum penitus pluteis Vulcanum exercet adustis,
Arma, uirosq; simul pressit flagrante ruina.
Tandem condensis actæ testudinis armis
Subducto Pœni uallo, cæcaq; latebra
Pandunt prolapsam suffossis mœnibus urbem.
Terribilem in sonitum procumbens aggere uicto
Herculeus labor, atq; immania saxa reuoluens.
Mugitum ingentem casu dedit. alpibus altis
Aëriæ rupes scopulorum mole reuulsa,
Haud aliter scindunt resonanti fragmine montem:
Surgebat cumulo certantum prorutus agger,
Obstabatq; iacens uallum, ne protinus instent.
Hinc atq; hinc acies, media pugnare ruina.
Emicat ante omnes primæuo flore iuuentæ
Insignis rutulo Murrus de sanguine, & idem
Matre saguntina Graius, geminoq; parente
Dulichios Italis miscebat prole nepotes.
Hic magno socios Haidum clamore uocantem,
Qua corpus loricam inter, galeamq; patescit
Cunctantis motus speculatus, cuspide sistit,

P rostratumq; premens telo, uoce insuper urget.
F allax Pœne iaces. certe capitolia primus
S candebas uictor. quæ tanta licentia uoti?
N unc stygio fer bella Ioui. tunc feruidus hastam
A duersi torquens defigit in inguine Iberi,
O raq; dum calcat iam singultantia leto.
H ac iter est, inquit, uobis ad mœnia Romæ.
O metuenda manus, sic quo properatis, eundum.
M ox instaurantis pugnam circunsilit arma,
E t rapto nudum clypeo latus haurit Iberi.
D iues agri, diues pecoris, famæq; negatus,
B ella feris arcu, iaculoq; agitabat Iberus.
F elix heu nemorum, & uitæ laudandus opacæ,
S i sua per patrios tenuisset spicula saltus.
H unc miseratus adest infesto uulnere Ladmus.
C ui sæuum arridens, narrabis Hamilcaris umbris,
H anc inquit dextram, quæ iam post uulnera uulgi
A nnibalem uobis comitem dabit, & ferit alte
I nsurgens gladio cristatæ cassidis æra,
P erq; ipsum tegmen crepitantia dissipat ossa.
T um Masulus, crudaq; uirens ad bella senecta
H arcalo non pauidus feras mulcere leenas.
I ntonsamq; crines frontem uibrante capillo
S eptus, & horrentes effingens crine galeros,
F lumineaq; urna celatus Bragada parmam,
E t uastæ Nasamon syrtis populator Hyempsal,
A udax in fluctu laceras raptare carinas.
V na omnes dextraq; cadunt, iraq; perempti.
N ec non serpentes diro exarmare ueneno
D octus Atyr, tactuq; graues sopire chelidros,
Ac dubiam

A c dubiam admoto sobolem explorare cerastẽ.
T u quoq; fatidicis Garamanticus accola lucis,
I nsignis flexo galeam per tempora cornu.
H eu frustra reditum sortes tibi sæpe locutas,
M entitumq; Iouem increpitans occumbis Hyarba.
E t iam corporibus cumulatus creuerat agger,
C onfusæq; atra feruebat cæde ruinæ,
T um ductorem auido clamore in prælia poscit.
F ulmineus ceu spartanis latratibus actus
C um syluam occursu uenantum perdidit, hyrto
H orrescit sæuus dorso, & postrema capessit
P rælia, feruentem mandens aper ore cruorem,
I amq; gemens geminum contra uenabula torquet.
A t parte ex alia, qua se insperata iuuentus
E xpulerat portis, ceu spicula nulla, manusq;
V im ferre, exitium'ue queant, permistus utrisq;
A nnibal agminibus passim furit, & quatit ensem.
C antato super senior quem fecerat igni
L ittore ab Hesperidũm Rhemisus. q carmine pollens
F idebat magica ferrum crudescere lingua.
Q uantus bistonijs late Gradiuus in oris
B elligero rapitur curru, telumq; coruscans
T itanum quo pulsa cohors, flagrantia bella
C ornipedum afflatu domat, & stridoribus axis.
I amq; Hoscum, rutilumq; Pholũ, ingentemq; Metiscũ,
I am Lygdum, Dyriumq; simul, flauumq; Galesum,
E t geminos Chronum, atq; Gyam demiserat umbris.
D aunum etiam grata quo non spectatior alter
V oce mouere fora, atq; orando fingere mentes,
N ec legum custos solertior, aspera telis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

D icta admiscentem. quo nam te poenae paternae
H uc adigunt furiae? non haec sidonia tecta
F oeminea fabricata manu; precio'ue parata,
E xulibus'ue datum dimensis littus arenis.
F undamenta deûm, romana'q; foedera cernis.
A st illum toto iactantem talia campo
I ngenti raptum nisu, medio'q; uirorum
A un sum inter tela globo, & post terga reuinctum,
H annibal ad poenam lentae mandauerat irae,
I ncrepitans'q; suos inferri signa iubebat.
P er'q; ipsos caedis cumulos, stragem'q; iacentum
M onstrabat furibundus iter, cunctos'q; ciebat
N omine, & in praeda stantem dabat improbus urbẽ.
S ed postquam à trepidis allatum, feruere partem
D iuersam marte infausto, Murro'q; secundos
H unc superos tribuisse diem, ruit ocius amens
L ymphato cursu, atq; ingentes deserit actus.
L etiferae'q; micant fulgentes uertice cristae.
C rine ut flammifero terret fera regna cometes,
S anguineum spargens ignem. uomit atra rubentes
F ax coelo radios, & saeua luce coruscum
S cintillat sydus, terris'q; extrema minatur.
P raecipiti dant tela uiam, dant signa, uiri'q;
A tq; ambae trepidant acies. iacit igneus hastae
D irum lumen apex, ac late fulgurat umbo.
Q ualis ubi aegeo surgente ad sydera ponto,
P er longum uasto chori cum murmure fluctus
S uspensum in terras portat mare. frigida nautis
C orda tremunt, sonat ille procul, flatu'q; tumescens
C uruatis pauidas transmittit Cycladas undis.

Non

N on cuncta e muris unum incessentia tela,
F umantesq; ante ora faces, non saxa per artem
T ormentis excussa tenent, ut tegmina primum
F ulgentis galeæ conspexit, & arma cruento
I nter solem auro rutilantia, turbidus infit.
E n qui res libycas, inceptaq; tanta retardet.
R omani Murrus belli mora, fœdera saxo
I am noscas quid uana queant, & uester Iberus.
F erto æquum, castumq; fidem, seruataq; iura,
D eceptos mihi linque deos. cui talia Murrus.
E xoptatus ades, mens olim prælia poscit,
S peq; tui flagrat capitis. fer debita fraudum
P ræmia, & Italiam tellure inquire sub ima,
L ongum in dardanios fines iter, atq; niualem
P yrenen, alpesq; tibi mea dextera donat.
H æc inter cernens subeuntem comminus hostem,
P ræruptumq; loci, fidum sibi corripit ingens
A ggere conuulso saxum, & nitentis in ora
D euoluit, pronoq; silex ruit incitus ictu.
S ubsedit duro concussus fragmine muri.
T um pudor accendit mentem, nec conscia fallit
V irtus pressa loco. frendens luctatur, & ægro
S candit in aduersum per saxa minantia nixu.
S ed postquam propius uicino lumine fulsit,
E t tota se mole tulit, uelut incita clausum
A gmina Pœnorum cingant, & cuncta pauentem
C astra premant, lato Murrus caligat in hoste.
M ille simul dextræ, densusq; micare uidetur
E nsis, & innumeræ nutare in casside cristæ.
C onclamant utrinq; acies, ceu tota Saguntos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Igne micat. trahit instanti languentia leto
Membra pauens Murrus, supremaq; uota capessit.
Conditor Alcide, cuius uestigia sacra
Incolimus, terra minitantem auerte procellam,
Si tua non segni defenso mœnia dextra.
Dumq; orat, cœloq; attollit lumina supplex,
Cerne ait, an nostris longe Tyrinthius ausis
Iustus affuerit. ni displicet æmula uirtus.
Haud me dissimilem Alcide primoribus annis
Agnosces inuicte tuis. fer numen amicum,
Et Troiæ quondam primis memorate ruinis,
Dexter ades Phrygiæ delenti stirpis alumnos.
Sic Pœnus, pressumq; ira simul exigit ensem.
Quoad capuli statuere moræ, teloq; relato
Horrida labenti perfunditur arma cruore.
Illicet ingenti casu turbata iuuentus
Procurrit. nota arma uiri, corpusq; superbo
Victori spoliare negant. coit aucta uicissim
Hortando manus, & glomerata mole feruntur.
Hinc saxis galea, hinc clypeus sonat æreus hastis.
Incessunt sudibus, librataq; pondera plumbi
Certatim iaciunt. decisæ in uertice cristæ,
Direptumq; decus nutantum in cæde iubarum.
Iamq; agitur largus per membra fluentia sudor,
Et stant loricæ squamis horrentia tela,
Nec requies, tegmen'ue datur mutare sub ictu.
Genua labant, fessiq; humeri gestamina laxant.
Tum creber, penitusq; trahens suspiria sicco
Fumat ab ore uapor, nisuq; elisus anhelo
Auditur gemitus, fractumq; in casside murmur,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Mente aduersa domat, suadetq; nitescere duris
Virtutem, & decoris precio discrimina pensat.
Hic subitus scisso densa inter nubila coelo
Erupit quatiens terram fragor, & super ipsas
Bis Pater intonuit geminato fulmine pugnas.
Inde inter nubes uentorum turbine caeco,
Vltrix iniusti uibrauit lancea belli.
Ac femore aduerso librata cuspide sedit.
Tarpeiae rupes, superisq; habitabile saxum,
Et uos uirginea lucentes semper in ara,
Laomedonteae troiana altaria flammae.
Heu quantum uobis fallacis imagine teli
Promisere Dei, propius si pressa furenti
Hasta foret. clausae starent mortalibus alpes.
Nec Trasimene tuis, nunc Allia cederet undis.
Sed Iuno aspectans Pyrenes uertice celsae
Vana rudimenta, & primos in marte calores,
Inualidam duris euellit ab ossibus hastam.
Ille tegit clypeo fusum per membra cruorem,
Tardaq; paulatim, & dubio uestigia nisu
Alternata trahens, auersus ab aggere cedit.
Nox tandem optatis terras, pontumq; tenebris
Condidit, & pugnas erepta luce diremit.
At durae inuigilant mentes, molemq; reponunt
Noctis opus. clausos acuunt extrema pericli,
Et fractis rebus uiolentior ultima uirtus.
Hinc pueri, inualidiq; senes, hinc foemina ferre
Certat opem. in dubiis miserando uana labori,
Saxaq; mananti subuectat uulnere miles.
Iam patribus, clarisq; senum sua munia curae

C oncurrunt, lectosq; uiros hortantur, & orant.
D efessis subeant rebus, reuocentq; Sagunto
S idonias flammas. nunc ite, impellite puppim,
S aucia dum castris clausa est fera. tempore Martis
V tendum est rupto, et grassandum ad clara pericliş.
I te citi, deflete fidem, murosq; ruentes,
A ntiquaq; domo meliora accersite fata.
M andati summa est, dum stat, remeate, Saguntos.
A st illi celerant qua proxima littora gressum,
E t fugiunt tumido per spumea cærula uelo.
P ellebat somnos Tithoni roscida coniux,
A t rutilus primis sonipes hinnitibus altos
A fflarat montis, roseasq; mouebat arenas.
I am celsa è muris extructa mole iuuentus,
C lausam nocturnis ostentat turribus urbem.
R erum omnes pendent actus, & milite mœsto
L axata obsidio, ac pugnandi substitit ardor,
I nq; ducem uersant tanto in discrimine curæ.
I nterea Rutilis longinqua per æquora uectis
H erculei ponto cœpere existere colles,
E t nebulosa iugis attollere saxa Meneci.
T hracius hos boreas scopulos, immitia regna
S olus habet, semperq; rigens nunc littora pulsat,
N unc ipsas alis tangit stridentibus alpes.
A tq; ubi se terris glaciali fundit ab arcto,
H aud ulli contra fiducia surgere uento,
V orticibus torquet rapidis mare, fractaq; anhelant
A equora, & iniecto conduntur gurgite montes.
I amq; uolans Rhenum, Rhodanumq; in nubila tollit.
H unc postquam boreæ dirum euasere furorem,

Alternos mœsti casus belliq;, marisq;,
Et dubium rerum euentum, sermone uolutant.
O' patria, ò fidei domus inclyta. quo tua nunc sunt
Fata loco? sacræ ne manent in collibus arces?
An cinis heu superi tanto de nomine restat?
Ferte leues auras, flatusq; ciete secundos,
Si nondum insultat templorum protinus ignis
Culminibus, latiæq; ualent succurrere classes.
Talibus illachrymant noctemq;, diemq; querelis.
Donec laurentes puppis defertur ad oras,
Qua pater acceptis Anienis ditior undis
In pontum flauo descendit gurgite Tybris.
Hinc consanguineæ subeunt iam mœnia Romæ.
Concilium uocat Augustum, castaq; beatos
Paupertate patres, ac nomina parta triumphis
Consul, & æquantem superos uirtute senatum.
Facta animosa uiros, & recti sacra Cupido
Attollunt, hirtæq; comæ, neglectaq; mensa,
Dexteraq; à curuis capulo non segnis aratris.
Exiguo fasces, & opum non indiga corda,
Ad paruos curru remeabant sæpe penates.
In foribus sacris, primoq; in limine templi
Captiui currus, belli decus, armaq; rapta
Pugnantum ducibus, sæuæq; in marte secures.
Perfossi clypei, & seruantia tela cruorem,
Claustraq; portarum. pendent hic punica bella.
Egatis cernas, fusaq; per æquora classe
Exactam ponto Libyen testantia rostra.
Hic galeæ Senonum, pensatiq; improbus auri
Arbiter ensis inest, Gallisq; ex arce fugatis,

Arma reuertentis pompa gestata Camilli.
Hic spolia Aeacidæ, hic epyrotica signa,
Et Ligurum horrentesq; comæ, parmæq; relatæ
Hispana de gente rudes, alpinaq; gesa.
Sed postquam clades patefecit, & horrida bella.
Oratum squalor, præsensq; astare Sagunti
Ante oculos uisa est extrema precantis imago.
Tum senior mœsto Sycoris sic incipit ore.
Sacrata gens clara fide, quam rite fatentur
Marte satum populi ferro parere coacti.
Ne crede emensos leuia ob discrimina pontum.
Vidimus obsessam patriam, murosq; trementes,
Et quem insana freta, aut cœtus genuere ferarum,
Vidimus Annibalem. procul his à mœnibus oro
Arcete ò superi, nostroq; in marte tenete
Fatiferæ iuuenem dextræ. qua mole sonantes
Conijcit ille trabes? & quantus crescit in armis?
Trans iuga Pyrenes medium indignatus Ibērum,
Exciuit Calpen, & mersos Syrtis arenis
Molitur populos, maioraq; mœnia quærit.
Spumeus hic medio qui surgit ab æquore fluctus
Si prohibere piget, uestras effringet in urbes.
An tanti precium motus, ruptiq; per enses
Fœderis, hoc iuueni iurata in bella ruenti
Creditis, ut statuat superata iura Sagunto?
Ocius ite uiri, & nascentem extinguite flammam,
Ne seræ redeant post aucta pericula curæ.
Quanquam ò si nullus terror, non obruta iam nunc
Semina fumarent belli, uestræ'ue Sagunto
Spernendum consanguineam protendere dextram.

O mnis Iber rapidis, omnis fera Gallia turmis,
O mnis ab æstifero sitiens Libys immunet axe.
V os per culta diu rutulæ primordia gentis,
L aurentemq; larem, & genitricis pignora Troiæ
C onseruate pios, qui permutare coacti
A crysioneis tirynthia culmina muris.
V os etiam tandem siculi contra arma tyranni
I nuisse egregium, uos & Campana tueri
M œnia, depulso Samnitum robore, dignum
S igeis duxistis aquis, uetus incola Dauni
T estor uos fontes, & stagna arcana Numici,
C um felix nimium dimitteret Ardea pubem
S acra, domumq; ferens, & aui penetralia Turni
V ltra pyrenen laurentia numina uexit.
C ur ut decisa, atq; auulsa è corpore membra
D espiciat? uesterq; luat cur fœdera sanguis?
T andem ut finitæ uoces, miserabile uisu,
A ffigunt proni squalentia corpora terræ.
I nde agitant consulta patres, curasq; fatigant.
L entulus ut cernens accensæ tecta Sagunti,
P oscendum pœnæ iuuenem, celeriq; negantis
E xuri bello Carthaginis arua iubebat.
A st Fabius cauta speculator mente futuri,
N ec lætus dubijs, paruisq; lacessere Martem,
E t melior clauso bellum producere ferro,
P rima super tantis rebus pensanda, ducisne
C eperit arma furor, patres an signa moueri
C ensuerint, mittiq; uiros qui exacta reportent.
P rouidus hæc ritu uatis, fundebat ab alto
P ectore, præmeditans Fabius surgentia bella.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Vt sæpe e celsa grandæuus puppe magister,
Prospiciens signis uenturum in æthera chorum.
Summo iam dudum substringit lintea malo.
Sed lachrymæ, atq; ira mistus dolor impulit omnis,
Præcipitare latens fatum, lectiq; senatu,
Qui ductorem adeant, si perstet surdus in armis
Pactorum, uertant inde ad Carthaginis arces.
Nec diuum oblitis indicere bella morentur.

SILLII ITALICI LIBER II.

Aeruleis prouecta uadis iam dardana puppis,
Tristia magnanimi portabat iussa senatus,
Primoresq; patrum. Fabius tirynthia proles
Ter centum memorabat auos, quos turbine Martis
Abstulit una dies, cum sors non æqua labori,
Patritio Cremeræ maculauit sanguine ripas.
Huic comes æquato sociauit munere curas
Publicola ingentis Volesis spartana propago.
Is cultam referens insigni nomine plebem
Ausonios atauo ducebat consule fasces.
Hos ut depositis portum contingere uelis
Allatum Annibali, consultaq; ferre senatus,
Iam medio seram bello poscentia pacem.
Ductorisq; simul conceptas fœdere pœnas,
Ocius armatas passim per littora turmas
Ostentare iubet minitantia signa, recensq;

Perfusos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Perfusos clypeos, & tela rubentia caede.
Haud dictis nunc esse locum. strepere omnia clamat
Tyrrhenae clangore tubae, gemituq; cadentum.
Dum detur, relegant pontum. neu se addere clausis
Festinent. notum, quid caede calentibus armis
Quantum ire liceat, motus'ue quid audeat ensis.
Sic ducis affatu per inhospita littora pulsi
Conuerso Tyrios petierunt remige patres.
Hic alto Poenus fundentem uela carinam
Insequitur, uerbis acuens trepidantia castra.
Nostrum ferre caput parat illa per aequora puppis.
Heu caecae mentes, tumefactaq; corda secundis,
Armatum Annibalem poenae petit impia tellus.
Ne deposce, adero, dabitur tibi copia nostri.
Ante expectatum, portisq;, focisq; timebis,
Quae nunc externos defendis Roma penates.
Tarpeios iterum scopulos, praeruptaq; saxa
Scandatis licet, & celsam migretis in arcem.
Nullo iam capti uitam pensabitis auro.
Incensi dictis animi, & furor additus armis,
Conditur extemplo telorum nubibus aether,
Et densa resonant saxorum grandine turres.
Ardor agit, prouecta queat dum cernere muros,
Inq; oculis profugae martem exercere carinae.
Ipse autem incensas promissa piacula turmas
Flagitat insignis nudato uulnere ductor.
Ac repetens quaestus furibundo personat ore.
Poscimur ò socij, Fabiusq; è puppe cathenas
Ostentat, dominiq; uocat nos ira senatus.
Si tedet coepti, culpanda'ue nouimus arma.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Ausoniam ponto propere reuocate carinam.
Nil moror. en uincta lacerandum tradite dextra.
Nam cur eoi deductus origine belli
Tot Libyae populis, tot circunfusus Ibēris
Seruitium praeferre negem? Rheteius immo
Imperet aeternum, & populis, sedisq; propaget
Signa ferox, nos iussa uirûm, nutusq; tremamus.
Effundunt gemitus, atq; omnia tristia uertunt
In stirpem Aeneadum, ac stimulat clamoribus iras.
Discinctos inter Libycos, populosq; bilingues,
Marmaricas audax in bella oenotria signis,
Venerat Hasbyte proles garamantis Hyarbae.
Ammone hic genitus Phorcanidos antra Medusae,
Cynyphiumq; Macem, & iniquo sole calentis
Battiadas, late imperio sceptrisq; regebat.
Cui patrius Nasamon, aeternumq; arrida Barce,
Cui nemora Autololûm, atq; infidae littora syrtis
Parebant, nullaq; leuis Getulûs habena.
Atq; is fundarat Thalamos Trytonide nympha,
Vnde genus, proauumq; Iouem regina ferebat,
Et sua fatidico repetebat nomina luco.
Haec ignara uiri, uacuoq; assueta cubili,
Venatu, & syluis primos assueuerat annos.
Non calathis molita manus, operata'ue fuso
Dictynnam, at saltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, at strauisse feras immitis amabat.
Quales Threiciae Rhodopen, pangeaq; lustrant
Saxosis nemora alta iugis, cursuq; fatigant
Ebrum, innuptae manus, spreti Ciconesq;, Getaeq;,
Et Rhesi domus, & lunatis Bistones armis.

Ergo

Ergo habitu insignis patrio religata fluentem
Hesperidum crinem dono, dextrumq; feroci
Nuda latus Marti, ac fulgenti tegmine leuum,
Thermodoontiaca munita in praelia pelta,
Fumantem rapidis quatiebat cursibus axem.
Pars comitum bijugo curru, pars caetera dorso
Fertur equi, necnon Veneris iam foedera passae
Reginam cingunt, sed uirgine densior ala est.
Ipsa autem gregibus per longa mapalia lectos
Ante aciem ostentabat equos, tumuloq; propinquo
Dum sequitur gyris campum uibrata per auras,
Spicula contorquens, summa ponebat in arce.
Hanc hasta toties intrantem moenia Mopsus
Non tulit, & celsis senior cortynia muris
Tela sonante fugat neruo, liquidasq; per auras
Dirigit aligero letalia uulnera ferro.
Cres erat aerisonis Curetum aduectus ab antris,
Dictaeos agitare puer leuioribus annis
Pennata saltus assuetus arundine Mopsus.
Ille uagam coelo demisit saepe uolucrem.
Ille procul campo linquentem retia ceruum
Vulnere sistebat, rueretq; inopina sub ictu
Ante fera incauto, quàm sibilia poneret arcus.
Nec se tum pharetra iactauit iustius ulla,
Eois quanquam certet Cortyna sagittis.
Verum ut opum leuior uenatu extendere uitam
Abnuit, atq; arctae res exegere per aequor,
Coniuge cum Meroe, natisq; inglorius hospes
Intrarat miseram fato ducente Saguntum.
Coriti fratrum ex humeris, calamiq; paterni

Pendebant, uolucerq; chalybs minoia tela.
Hic medius iuuenum Maßylæ gentis in agmen
Crebra cydoneo fundebat spicula cornu.
Iam Grauium, audacemq; Tyrum, pariterq; ruentes
Gisgonem, leuemq; Bagum, indignumq; sagittæ
Impubem malas tam certæ occurrere Lisum
Fuderat, & plena tractabat bella pharetra.
Tum uultum intendens, telumq; in uirginis ora,
Desertum non grata Iouem per uota uocabat.
Nanq; ut fatiferos conuerti prospicit arcus,
Opposito procul insidijs Nasamonia sarpe
Corpore præripuit letum, calamumq; uolantem
Dum clamat, patulo excipiens transmisit hiatu.
Et primæ ferrum à tergo uidere sorores.
At comitis casum frendens labentia uirgo
Membra leuat, paruaq; oculos iam luce natantes
Irrorat lachrymis, totisq; annixa doloris
Viribus, intorquet letalem in mœnia cornum.
Illa uolans humerum rapido transuerberat ictu
Conantis Dorilæ. iunctis iam cornibus arcus,
Et ducti spacium nerui complente sagitta,
Excutere in uentos resoluto pollice ferrum.
Tum subitum in uulnus præceps deuoluitur altis
Aggeribus muri, iuxtaq; cadentia membra
Effusi uersa calami fulsere pharetra.
Exclamat paribus frater uicinus in armis
Icarus, ulcisciq; parat lachrymabile fatum,
Atq; illum raptim promentem in prælia telum
Annibal excussi præuertit turbine saxi.
Labuntur gelido torpentia frigore membra,

Deficiensq;

Deficiensq; manus pharetræ sua tela remisit.
At pater in gemino natorum funere Mopsus,
Correptos arcus ter mœsta mouit ab ira,
Ter cecidit dextra, & notus dolor abstulit artes.
Pœnitet heu sero dulcis liquisse penates,
Arreptoq; auide, quo concidis Icare saxo.
Postquam æuum senior, percussaq; pectora frustra
Sentit, & ut tantos compescat morte dolores,
Nil opis in dextra, uastæ se culmine turris
Præcipitem iacit, & delapsus pondere prono
Membra super nati moribundos explicat artus.
Dum cadit externo cortynius aduena bello,
Iam noua molitus stimulato milite Teron,
Alcidæ templi custos, aræq; sacerdos,
Non expectatum Tyrijs effuderat agmen,
Et fera miscebat reserata prælia porta.
Atq; illi non hasta manu, non uertice cassis,
Sed fisus latis humeris, & mole iuuentæ,
Agmina uastabat claua, nihil indigus ensis.
Exuuiæ capiti impositæ, tegmenq; leonis
Terribilem attollunt excelso uertice rictum.
Centum angues idem cœlatum insigne gerebat
In clypeo, & sectis geminam serpentibus hydram.
Ille Iubam, Tapsumq; patrem, clarumq; Micipsam
Nomine aui, Maurumq; Sacen à mœnibus actos,
Palantesq; fuga, præceps ad littora cursu
Egerat, atq; una spumabant æquora dextra.
Nec contentus Idi leto, letoq; Cothonis
Marmaridæ, nec cæde Rothi, nec cæde Iugurthæ,
Hasbytes currum, & radiantis tegmina leuæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Poscebat uotis, gemmataq; lumina peltae,
Atq; in belligera uersabat uirgine mentem.
Quem ruere ut telo uidit regina cruento,
Obliquos detorquet equos, leuumq́; per orbem
Fallaci gyro campum secat. ac uelut ales
Auerso rapitur sinuata per aequora curru.
Dumq́; ea se ex oculis aufert, atq; ocius euro
Incita pulueream campo trahit ungula nubem;
Aduersum late stridens rota proterit agmen.
Ingerit & crebras uirgo trepidantibus hastas,
Hic cecidere Lycus, Thamyrisq́;, & nobile nomen
Eurydamas, clari deductum stirpe parentis.
Qui thalamos ausus quondam sperare superbos,
Heu demens Ithacaq́; torum, sed enim arte pudicae
Fallacis toties reuoluto stamine telae
Deceptus, mersum pelago iactarat Vlyssem.
At Ithacus uero ficta pro morte loquacem
Afficit leto, tedaeq; ad funera uersae.
Gens extrema uiri, campis deletur Iberis
Eurydamas. Nomados dextra super instrepit acer,
Et seruat cursum perfractis ossibus axis.
Iamq́; aderat remeans uirgo inter praelia, postquam
Distringi Terona uidet, saeuamq́; bipennem
Perlibrans mediae fronti, spolium inde superbum
Herculeasq́; tibi exuuias Dictynna uouebat.
Nec segnis Teron tantae spe laudis, in ipsos
Aduersus consurgit equos, uillosaq́; fului
Ingerit obiectans trepidantibus ora leonis.
Attoniti terrore nouo, rictuq́; minaci
Quadrupedes, iactant resupino pondere currum.

Tum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Tum saltu Hasbyten conantem linquere pugnas
Occupat, incussa gemina inter tempora claua;
Feruentisq; rotas, turbataq; frena pauore
Disiecto sparsit collisa per ossa cerebro.
At rapta properans caedem ostentare bipenni,
Amputat e curru reuolutae uirginis ora.
Nec dum irae positae. celsa nam figitur hasta
Spectandum caput. id gestant ante agmina poenum
Imperat, & propere currus ad moenia uertunt.
Haec caecus fati, diuumq; abeunte fauore
Vano Teron edebat praelia leto.
Nanq; aderat toto ore ferens irasq;, minasq;
Annibal, & caesam Hasbytem, fixiq; tropheum
Infandum capitis furiata mente dolebat.
At simul aerati radiauit luminis umbo,
Et concussa procul membris uelocibus arma
Letiferum intonuere, fugam percussa repente
Ad muros trepido conuertunt agmina cursu.
Sicut agit leuibus per sera crepuscula pennis,
Et pastu uolucres ad nota cubilia uesper.
Aut ubi Cecropius formidine nubis aquosae
Sparsa super flores examina tollit Hymettos.
At dulcis ceras, & odori corticis antra,
Mellis apes grauidae properant, densoq; uolatu
Raucum connexae glomerant ad limina murmur.
Praecipitat metus attonitos, caecaq; feruntur.
Heu blandum coeli lumen, tanto'ne cauetur
Mors reditura metu? nascentiq; addita fata?
Auxilium clamant. portis atq; aggere tuto
Erupisse gemunt. retinet uix agmina Teron.

Interdumq; manu, interdum clamore, minisq;
State uiri. meus ille hostis. mihi gloria magnae
State, uenit, pugnae. muro, tectisq; Sagunti
Hac abigam Poenos dextra. spectacula tantum
Este uiri, uel si cunctos metus acer in urbem
(Heu deforme) rapit, soli mihi claudite portas.
At Poenus rapido praeceps ad moenia cursu,
Dum pauitant trepidi rerum, fessiq; salutis,
Tendebat. stat primum, urbem, murosq; patentes
Postposita caede, & dilata inuadere pugna.
Id postquam herculeae custos uidet impiger arae,
Emicat, & uelox formidine praeuenit hostem.
Gliscit elisaeo uiolentior ira tyranno.
Tu solue interea nobis bone Ianitor urbis
Supplicium, ut pandas, inquit, tua moenia leto.
Nec plura effari sinit ira, rotatq; coruscum
Mucronem, sed contortum prior impete uasto
Daunius huic robur iuuenis iacet, arma fragore
Icta graui raucum gemuere, alteq; resultant
Aere illisa cauo nodosae pondera clauae.
At uiduus teli, frustrato proditus ictu,
Pernici uelox cursu rapit incita membra,
Et celeri fugiens perlustrat moenia planta.
Instat atrox, terga increpitans fugientia uictor.
Conclamant matres, celsoq; e culmine muri
Lamentis uox mista sonat. nunc nomine noto
Appellant. seras fesso nunc pandere portas
Posse uolunt. quatit hortantum praecordia terror,
Ne simul accipiant ingentem moenibus hostem.
Incutit umbonem fesso, assultatq; ruenti

Poenus,

Poenus, & obtestans spectantem e moenibus urbem,
I, miseram Hasbyten leto solare propinquo.
Haec dicens, iugulo optantis dimittere uitam,
Infestum condit mucronem, ac regia laetus
Quadrupedes spolia abreptos e moenibus ipsis,
Queis aditum portae trepidantum sepserat agmen,
Victor agit, curruq; uolat per ouantia castra.
At Nomadũ furibunda cohors, miserabile humandi
Deproperat munus, tumuliq; adiungit honorem,
Et rapto cineres ter circum corpore lustrat.
Hinc letale uiri robur, tegmenq; tremendum
In flammas iaciunt, ambustoq; ore, genisq;
Deforme alitibus liquere cadauer iberis.
Poenorum interea, quis rerum summa potestas,
Consultant bello super, & quae dicta ferantur
Ausoniae populis, oratorumq; minaci
Aduentu trepidant. monet hinc foedusq;, fidesq;,
Et testes superi, iurataq; pacta parentum.
Hinc popularis amor captantis magna iuuentae,
Et sperare iuuat belli meliora, sed olim
Ductorem infestans odijs gentilibus Hanno,
Sic adeo increpitat studia, incautumq; fauorem.
Cuncta quidem patres (neq; enim cohibere minantũ
Irae se ualuere) premunt formidine uocem.
Haud tamen abstiterim, mortem licet arma propinquent,
Testabor superos, & coelo uota relinquam,
Quae postrema salus rerum, patriaeq; reposcit.
Nec nunc obsessa demum, & fumante Sagunto
Haec serus uates Hanno canit. anxia rupi
Pectora, ne castris inutriretur, & armis,
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

E xitiale caput monui, & dum uita, monebo,
I ngenium noscens uirus, flatusq; paternos.
V t qui stelligero speculantur sydera cœlo,
V enturam pelagi rabiem, chauriq; futura
P rædicit miseris, haud uanus flamina nautis.
C onsedit solio rerumq; inuasit habenas.
E rgo armis fœdus, fasq; omne abrumpitur armis.
O ppida quassantur, longeq; in mœnia nostra
A eneadum arrectæ mentes, disiectaq; pax est.
E xagitant manes iuuenem, furiæq; paternæ,
A c funesta sacra, & conuersi fœdere rupto
I n caput infidum Superi, massillaq; uates
A nnuit. ille noui cæcus caligne regni
E xternas arces quatit, aut tirynthia tecta.
S ic propria luat hæc pœna, nec misceat urbis
F ata suis. inquam, hoc, inquam, nunc tempore muros
O ppugnat Carthago tuos, teq; obsidet armis.
L auimus ætneas animoso sanguine ualles,
E t uix conducto produximus arma Lacone.
N os ratibus laceris scyllæa repleuimus antra.
C lassibus & refluo spectauimus æquore raptis,
C ontorta è fundo reuomentem transtra Charybdim.
R espice, proh demen , proh pectus inane deorum
E gates, Libyæq; procul fluitantia membra.
Q uo ruis? & patriæ exitio tibi nomina quæris?
S ubsident alpes. subsidet mole niuali
A lpibus æquatum attollens caput Appenninus,
S ed campos fac uane dari.num gentibus istis
M ortales animi? aut ferro, flammaq; fatiscunt?
H aud tibi Neritia cernes cum prole laborem.

Pubescit castris miles, galeaq́; teruntur
Nondum signatæ flaua lanugine malæ.
Nec requies æui nota, exanguesq́; merendo
Stant prima inter signa senes, letumq́; lacessunt.
Ipse ego romanas perfosso corpore turmas
Tela intorquenteis, correpta è uulnere uidi.
Vidi animos, mortesq́; uirûm, decorisq́; furorem.
Si bello absistis, nec te uictoribus offers,
Quantum heu Carthago donat tibi sanguinis Hãno?
Gestar ad hæc. nanq; impatiens, asperq́; coquebat
Iamdudum immites iras, mediamq́; loquentis
Bis conatus erat turbando abrumpere uocem.
Concilio, ne inquit Libyæ ó Tyrioq́; senatu
Proh superi ausonius miles sedet? armaq́; tantum
Haud dum sumpta uiro, nam cætera non latet hostis.
Nunc geminas alpes, Appeninumq́; minatur.
Nunc freta Siciniæ, & scyllæi littoris undas.
Nec procul est quin iam manes, umbrasq́; pauescat
Dardanias, tanta accumulat præconia leto,
Vulneribusq́; uirûm, tollitq́; ad sydera gentem.
Mortalem, mihi crede, licet formidine turpi
Frigida corda tremant, mortalem sumimus hostem.
Vidi ego cum geminas arctis post terga cathenis
Succinctus palmas uulgo traheretur ouante,
Carceris in tenebras spes, & fiducia gentis
Regulus Hectoreæ. uidi cum robore pendens
Hesperiam cruce sublimis spectaret ab alta.
Nec uero terrent puerilia protinus ora
Sub galea, & pressæ properata casside malæ.
Indole non adeo segni sumus, aspice turmæ,

Quot Libycæ certant annos ante ire labore.
Et nudis bellantur equis. ipse aspice ductor
Cum primam tenero uocem proferret ab ore,
Iam bella, & lituos, ac flammis urere gentem
Iurabat phrygiã, atq; animo patria arma mouebat.
Vltor erit cædis, iam te spectante, propinquæ.
Proinde polo crescant alpes, altusq; coruscos
Appenninus agat scopulos, per saxa, niuesq;,
Diciam etenim, ut stimulent atram uel inania mentem,
Per cœlum est qui pandat iter. pudet Hercule tritas
Desperare uias, laudemq; timere secundam.
Sed Libyæ clades, & primi incendia belli
Aggerat, atq; iterum pro libertate labores
Hanno ferre uetat. ponat formidinis æstus,
Parietibusq; domus imbellis fœmina seruet
Singultantem animam. nos, nos contra ibimus hostem,
Queis procul à tyria dominos depellere Byrsa,
Vel Ioue non æquo fixum est. sin fata repugnant,
Etiam damnata cessit Carthagine Maurus,
Occumbam potius. nec te patria inclyta dudum
Aeternum famulam, liberq; Acheronta uidebo.
Nam quæ, proh superi, Fabius iubet ocius arma,
Exuite, & capta descendite ab arce Sagunti.
Tum delecta manus scutorum incendat aceruos,
Vranturq; rates, ac toto absistite ponto
Dij procul. o meritæ est si nunquam talia plectæ
Carthago. prohibete nefas, nostriq; solutas
Victoris seruate manus. tum deinde resedit,
Factaq; censendi patrum de more potestas.
Hic Hanno, reddi propere certamine rapta

Instat, & authorem uiolati fœderis addit.
Tum uero attoniti, ceu templo irrumperet hostis
Exiluere patres, Latioq́; id uerteret omen,
Orauere deum. at postquam discordia sentit
Pectora, & infidas ad Martem uergere mentes,
Non ultra patiens Fabius texisse dolorem,
Concilium exposcit propere, patribusq́; uocatis,
Bellum se gestare sinu, pacemq́; profatus,
Quid sedeat legere. ambiguis neu fallere dictis,
Imperat, ac sæuo neutrum renuente senatu,
Ceu clausas acies, gremioq́; effunderet arma,
Accipite infaustum Libyæ, euentuq́; priori
Par inquit bellum, & laxos effudit amictus.
Tum patrias repetit pugnandi nuncius arces:
Atq; ea dum profugæ regnis agitantur Elisæ,
Accitis uelox populis, queis ægra lababat
Ambiguo sub Marte fides, prædaq́; grauatus.
Ad muros Pœnus reuocauerat arma Sagunti.
Ecce autem clypeum sæuo fulgore micantem
Oceani gentes ductori dona ferebant
Callaicæ telluris opus, galeamq́; coruscis
Subnixam cristis. uibrant cui uertice coni
Albentes niueæ tremulo nutamine pennæ.
Ensem unum, ac multis fatalem milibus hastam,
Præterea textam nodis, auroq́; trilicem
Loricam, & nulli tegmen penetrabile telo.
Hæc ære, & duri calybis, perfectaq́; metallo
Atq; opibus perfusa Tagi, per singula lætis
Lustrat ouans oculis, gaudetq́; in origine regni.
Condebat primæ Dido Carthaginis arces.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Instabatq; operi subducta classe iuuentus,
Molibus hi claudunt portus. his tecta, domusq;
Partiris iustae Bitia uenerande senectae.
Ostentant caput effossa tellure repertum
Bellatoris equi, atq; omen clamore salutant.
Has inter species, orbatum classe, suisq;,
Aeneam pulsum pelago, dextraq; precantem
Cernere erat. fronte hunc auide Regina serena
Infelix, ac iam uultu spectabat amico.
Hinc & speluncam, furtiuaq; foedera amantum
Callaicae fecere manus. it clamor ad auras,
Latratusq; canum, subitoq; exterrita nimbo
Occultant alae uenantum corpora syluis.
Nec procul Aeneadum uacuo iam littore classis
Aequora, nequicquam reuocante petebat Elisa.
Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido,
Mandabat Tyrijs ultricia bella futuris,
Ardentemq; rogum. media spectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbasa fatis.
Parte alia supplex infernis Annibal aris
Arcanum stygia libat cum uate cruorem,
Et primo bella Aeneadum iurabat ab aeuo.
At senior siculis exultat Hamilcar in aruis.
Spirantem credas certamina anhela mouere.
Ardor inest oculis, toruumq; minatur imago.
Nec non & leuum clypei latus, aspera signis
Implebat Spartana cohors. hanc ducit ouantem
Ledaeis ueniens uictor Xanthippus Amyclis.
Iuxta triste decus pendet sub imagine poenae
Regulus, & fidei dat magna exempla Sagunto.

L aetior at circa facies. agitata ferarum
A gmina uenatu, & caelata mapalia fulgent.
N ec procul usta cutem nigri soror horrida Mauri
A ssuetas patrio mulcet sermone leaenas.
I t liber campis pastor. cui fine sine ullo
I n uetitum saltu penetrat pecus. omnia poenum
A rmenti uigilem patrio de more sequuntur.
G esaq;, latratorq; Cydon, tectumq;, focique;
I n silicis uenis, & fistula nota uiuentis.
E minet excelso consurgens colle saguntos,
Q uam circum immensi populi, condensaq; cingunt
A gmina certantum, pulsantq; trementibus hastis.
E xtrema clypei stagnabat Iberus in ora,
C uruatis claudens ingentem flexibus orbem.
A nnibal abrupto transgressus foedere ripas,
P enorum populos romana in bella uocabat.
T ali sublimis dono, noua tegmina latis
A ptat concutiens humeris, celsusq; profatur.
H eu quantum ausonio sudabitis arma cruore!
Q uas belli uindex poenas mihi curia pendes.
I amq; senescebat uallatis moenibus hostis.
C arpebatq; dies urbem, dum signa, manusq;
E xpectant fessi socias, tandem aequore uano
A uertunt oculos, frustrataq; littora ponunt,
E t propius suprema uident. sedet acta medullis
I amdudum, atq; inopes penitus coquit intima pestis.
E st furtim lento miseris durantia tabo
V iscera, & exurit siccatas sanguine uenas
P er longum caelata fames. iam lumina retro,
E xesis fugere genis. iam lurida sola

Tecta cute, & uenis male iuncta trementibus ossa,
Extant consumptis uisu deformia neruis.
Humentis rores noctis, terramq; madentem,
Solamen fecere mali, cassoq; labore,
Et sicco frustra presserunt robore succos.
Nil temerare piget. rabidi ieiunia uentris
Insolitis adigunt uesci, resolutaq; nudos
Linquentes clypeos, armorum tegmina mandunt.
Desuper hæc cœlo spectans Tirynthius alto,
Illachrymat fractæ nequicquam casibus urbis.
Nanq; metus, magniq; tenent præcepta parentis,
Ne sæuæ tendat contra decreta nouercæ.
Sic igitur cœpta occultans, ad limina sanctæ
Contendit fidei, secretaq; pectora tentat.
Arcanis Dea læta, polo tum forte remoto,
Cœlicolum magnas uoluebat conscia curas.
Quam tamen alloquitur ueniæ pacator honoræ.
Ante Iouem generata, decus diuumq;, hominumq;,
Qua sine non tellus pacem, non æquora norunt,
Iustitiæ consors, tacitumq; in pectore numen,
Exitium'ne tuæ dirum spectare Sagunti?
Et tot pendentem pro te dea cernere pœnas
Vrbem lenta potes? moritur tibi uulgus, & una
Te matres, uincente fame. te mœsta uirorum
Ora uocant, primaq; sonant te uoce minores.
Fer cœlo auxilium, & fessis da surgere rebus.
Hæc satus Alcmena. contra cui talia uirgo.
Cerno equidem, nec pro nihilo est mihi fœdera rupi,
Statq; dies ausis olim tam tristibus ultor.
Sed me pollutas properantem linquere terras,

Sedibus

Sedibus his, tectisq; Iouis succedere adegit.
Fœcundum in fraudes hominum genus. impia liqui,
Et quantum terrent, tantum metuentia regna.
Et furias auri, nec uilia præmia fraudum.
Et super hæc, ritu horrificos, ac more ferarum
Viuentis rapto populos, luxúq; solutum
Omne decus, multáq; oppressum nocte pudorem.
Vis colitur, iurisq; locum sibi uendicat ensis,
Et probris cessit uirtus. en aspice gentes.
Nemo insons. pacem seruant commercia culpæ.
Sed secura tua fundata ut mœnia dextra,
Dignum te seruent, memorando fine, uigorem,
Dedita nec fessi transmittant corpora Pœno.
Quod solum nunc fata sinunt, seriémq; futuri.
Extendam leti decus, atq; in secula mittam.
Ipsáq; laudatas ad manes prosequar umbras.
Inde seuera Ioui, decurrens æthera uirgo
Luctantem fatis petit inflammata Saguntum.
Inuadit mentes, & pectora nota pererrat,
Immittitq; animis numen. tum fusa medullis
Implicat, atq; sui flagrantem inspirat amorem.
Arma uolunt, tentántq; ægros ad prælia nisus.
Insperatus adest uigor, interiusq; recursat
Dulcis honos diuæ, & sacrum pro uirgine letum,
Et tacitus fessis per ouantia pectora sensus.
Vel leto grauiora pati, sæuasq; ferarum
Attentare dapes, & mensis addere crimen.
Sed prohibet culpa pollutam extendere lucem
Casta fides, paribusq; famem compescere membris.
Quam simul inuisæ gentis prospexit in arce,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

F orte ferens sese libycis saturnia castris.
V irgineum increpitat miscentem bella furorem
A tq; ita turbata gradum, ciet ocius atram
T isiphonen imos agitantem uerbere manes,
E t palmas tendens. hos inquit noctis alumna,
H os muros, impelle manu, populumq; ferocem
D extris sterne tuis. Iuno iubet. ipsa propinqua
E ffectus, studiumq; tuum, quo comprimit ora
C erberus, ac misto quae spumant felle uenena.
E t quicquid scelerum, poenarum quicquid, & irae
P ectore foecundo coquitur tibi. congere praeceps
I n Rutulos, totamq; Erebo demitte Saguntum.
H ac mercede fides constet. delapsa per auras,
S ic uoce instimulans. dextra Dea concita saeuam
E umenida incussit muris, tremuitq; repente
M ons circum, & grauior sonuit per littora fluctus.
S ibilat insurgens capiti, & turgentia circum
M ultus colla micat squamoso pectore serpens.
M ors graditur uasto pandens caua guttura rictu.
P ectora circundant planctus, moerorq;, dolorq;,
A tq; omnes adsunt poenae, formaq; trifauci
P ersonat. insomnis lachrymosae ianitor aulae.
P rotinus assimulat faciem mutabile monstrum
T yburnae, gressumq; simul, sonitumq; loquentis.
H aec bello uacuos, & saeui turbine Martis,
L ugebat thalamos Murro spoliata marito,
C lara genus, clarumq; trahens à sanguine nomen.
C ui uultus induta pares, disiectaq; crinem,
E umenis in medios irrumpit turbida coetus,
E t moestas lacerata genas. quis terminus inquit

Stat

S tat fidei, proauis'q; datus? uidi ipsa cruentum,
I psa meum, uidi lacerato uulnere nostras
T errentem Murum noctes, & dira sonantem.
E ripe te coniux miserandæ casibus urbis,
E t fuge, si terras adimit uictoria Pœni
A d manes Tyburna meos. cecidere penates.
O cidimus Rutuli. tenet omnia punicus ensis.
M ens horret, nec adhuc oculis absistit imago.
N ulla'ne iam posthac tua tecta Sagunte uidebo?
F elix Murre necis, patriaq; superstite felix.
A t nos Sydonijs famulatum matribus actas,
P ost belli casus, uastiq; pericula ponti,
C arthago aspiciet uictrix, tandem'q; supremum
M orte obita Libyæ gremio captiua iacebo?
S ed uos o iuuenes uetuit quos conscia uirtus
P osse capi, queis telum ingens contra aspera mors est,
V estris seruitio manibus subducite matres.
A rdua uirtutem profert uia. pergite primi,
N ec facilem populis, nec notam inuadere laudem.
H is ubi turbatas hortatibus impulit aures,
I nde petit tumulum. summo quem uertice montis
A mphitryoniades spectandum ex æquore nautis
S truxerat, & grato cineres decorarat honore.
E xcitus sede horrendum prorupit ab ima
C æruleus maculis auro squalentibus anguis.
I gnea sanguinea radiabant lumina flamma,
O ra'q; uibranti stridebant sibila lingua,
I s'q; inter trepidos cœtus, mediam'q; per urbem,
V oluitur, & muris propere delabitur altis.
A c similis profugo uicina ad littora tendit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

S pumantisq; freti præceps immergitur undis.
T um uero excussi amentes, ceu prodita tecta
E xpulsi fugiant manes, umbræq; recusent
C aptiuo latuisse solo. sperare saluti
P ertæsum. damnant cibos. agit abdita Erinnys.
H aud grauior duris diuûm inclementia rebus.
Q uàm leti proferre moras, abrumpere uitam
O cius attoniti quærunt, lucemq; grauantur.
C ertatim structus surrectæ molis ad astra,
I n media stetit urbe rogus, portantq;, trahuntq;
L ongæ pacis opes, quæsitaq; præmia dextris.
C allaico uestis distinctas matribus auro,
A rmaq; dulichia proauis portata Zacintho,
E t prisca aduectos Rutulorum ex urbe penates,
H uc quicquid superest captis, clypeosq;, simulq;
I nfaustos iaciunt enses, & condita bello
E ffodiunt penitus terræ, gaudentq; superbi
V ictoris prædam flammis donare supremis.
Q uæ postquam congesta uidet feralis Erinnys,
L ãpada flammiferis tractã phlegethontis ab undis
Q uassat, & inferna superos caligine condit.
I nde opus aggressi, toto quod nobile mundo
A eternum inuictis infelix gloria seruat.
P rinceps Tysiphone lentum indignata parentum
P ressit ouans capulum, contantemq; impulit ensem,
E t dirum insonuit stygio bis, terq; flagello.
I nuitas maculant cognato sanguine dextras.
M iranturq; nefas aduersa mente peractum.
E t facto sceleri illachrymant. hic turbidus ira
E t rabie cladum, perpessaq; ultima uitæ,

obliquos

Obliquos uersat materna per ubera uisus.
Hic raptam librans dilectæ in colla securim
Coniugis increpitat sese, mediumq́; furorem
Proiecta damnat stupefactus membra bipenni.
Nec tamen euasisse datur. nam uerbera Erinnys
Incutit, atq; atros insibilat ore timores.
Sic thalami fugit omnis amor, dulcesq́; marito
Effluxere tori, & subiere obliuia tedæ.
Ille iacit totis conixum uiribus ægrum
In flammas corpus, densum qua turbine nigro
Exundat fumans piceus caligine uertex.
At medios inter cœtus pietate sinistra,
Infelix Tymbrene furis, Penoq́; parentis
Dum properas auferre necem, redolentia formam
Ora tuam laceras, temerasq́; simillima membra.
Vos etiam primo gemini cecidistis in æuo,
Eurymedon fratrem, & fratre mentite Lycorma,
Cuncta pares, dulcisq́; labor sua nomina natis
Reddere, & in uultu genitrici hærere suorum.
Iam fixus iugulo culpa te soluerat ensis
Eurymedon, inter miseræ lamenta senectæ,
Dumq́; malis turbata parens, deceptaq́; uisis
Quò ruis? huc ferrum clamat conuerte Lycorma.
Ecce simul iugulum perfoderat ense Lycormas.
Sed magno quonam Eurymedon furor iste? sonabat
Cum planctu, geminæq́; notis decepta figuræ,
Nomine mutato reuocabat funera mater.
Donec transacto tremebunda per ubera ferro
Cessit, & ambiguos cecidit super inscia natos.
Quis diros urbis casus? laudandaq́; monstra,

Et fidei pœnas, & tristia facta piorum
Temperet euoluens lachrymis? uix punica fletu
Cessassent castra, ac miserescere nescius hostis.
Vrbs habitata diu fidei, cœloq; parentem
Murorum repetens, ruit inter perfida gentis
Sidoniæ tela, atq; immania facta suorum,
Iniustis neglecta deis. furit ensis, & ignis.
Quiq; caret flamma scelerum est locus. erigit atro
Nigrantem fumo rogus alta adsydera nubem.
Ardet in excelsa proceri uertice montis
Arx intacta prius bellis. hinc punica castra,
Littoraq;, & totum soliti spectare Saguntum.
Ardent tecta deûm. respondet imagine flammæ
Aequor, & in tremulo uibrant incendia ponto.
Ecce inter medios cædum Tyburna furores,
Fulgenti dextram mucrone armata mariti,
Et læua infelix ardentem lampada quassans,
Squalentemq; erecta comam, ac liuentia planctu
Pectora, nudatis ostendens sæua lacertis,
Ad tumulum Murri super ipsa cadauera fertur.
Qualis ubi inferni dirum tonat aula parentis,
Iraq; turbatos exercet regia manes,
Alecto solium ante dei, sedemq; tremendam
Tartareo est operata Ioui, pœnasq; ministrat.
Arma uiri multo nuper defensa cruore
Imponit tumulo illachrymans, manesq; precata,
Acciperent sese flagrantem lampada subdit.
Tunc rapiens letum, tibi ego hæc ait optime coniux
Ad manes en ipsa fero. sic ense recepto
Arma super ruit, & flammas inuadit hiatu.

Semiambusta

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

S emiambusta iacet nullo discrimine passim,
I nfelix obitus, præmisso funere, turba.
C eu stimulante fame cum uictor ouilia tandem
F aucibus inuadit siccis leo. mandit hianti
O re fremens imbelle pecus, patuloq; redundat
G utture ructatus large cruor. incubat atris
S emesæ stragis cumulis, aut murmure anhelo,
I nfrendens laceros inter spaciatur aceruos.
L ate fusa iacent, pecudes, custosq; Molossus,
P astorumq; cohors, stabuliq;, gregisq; magister,
T otaq; uastatis disiecta Mapalia tectis.
I rrumpunt uacuam Pœni tot cladibus arcem.
T um demum ad manes perfecto munere Erinnys
I unoni laudata redit, magnamq; superba
E xultat rapiens secum sub Tartara turbam.
A t uos sydereæ, quas nulla æquauerit ætas,
I te decus terrarum animæ. uenerabile uulgus
E lysium, & castas sedes decorate piorum.
Q ueis uero non æqua dedit uictoria nomen.
A udite ô gentes. neu rumpite fœdera pacis,
N ec regnis post ferte fidem. uagus exul in orbe
E rrabit toto patrijs proiectus ab oris,
T ergaq; uertentem trepidans Carthago uidebit,
S æpe Saguntinis somnos exterritus umbris,
O ptabat cecidisse manu, ferroq; negato,
I nuictus quondam stygias bellator ad undas,
D eformata feret liuenti membra ueneno.

O si quam rupta fides Tyrijs, & mœnia castæ
Non æquo superûm genitore euersa Sagunti, p
Extemplo positos finiti cardine mundi
Victor adit populos, cognataq; limina Gades.
Nec uatum menteis agitare, & præscia corda
Gessitum super imperio. citus æquore Bostar
Vela dare, & rerum prænoscere fata iubetur.
Prisca fides adytis longo seruatur ab æuo,
Qua sublime sedens Cyrrheis æmulus antris
Inter anhelantis Garamantas corniger Hammon
Fatidico pandit uenientia sæcula luco.
Hinc omen cœptis, & casus scire futuros
Ante diem, belliq; uices nouisse petebat.
Exin corrnigeri ueneratus numinis aras
Captiuis onerat donis. quæ nuper ab arce
Victor fumantis rapuit semiusta Sagunti.
Vulgatum, nec cassa fides, ab origine fani
Impositas durare trabes, solasq; per æuum
Condentum nouisse manus. hic credere gaudent
Consedisse deum, seniumq; repellere templis.
Tum queis fas, & honos adyti penetralia nosse,
Fœmineos prohibent gressus, ac limine curant
Setigeros arcere sues, ne discolor ulli
Ante aras cultus. uelantur corpora lino,

Ex pelusiaco

Ex pelusiaco praefulget stamine uertex.
Discinctis mox thura dare, atq; e lege parentum
Sacrificam lato uestem distinguere clauo.
Pes nudus, tonsaeq; comae, castumq; cubile,
Inrestincta focis seruant altaria flammae.
Sed nulla effigies, simulacra'ue nota deorum,
Maiestate locum, & sacro impleuere timore.
In foribus labor Alcidae, lernaea recisis
Anguibus hydra iacet, nexuq; elisa leonis
Ora cleonei, patulo caelantur hiatu.
Ast stygius saeuis terrens latratibus umbras
Ianitor, aeterno tum primum tractus ab antro
Vincla indignatur, metuitq; Megaera cathenas.
Iuxta Thraces equi, pestisq; Erymanthia, & altos
Aeripedis ramos superantia cornua ceruae.
Nec leuior uinci libycae telluris alumnus
Matre super, stratiq; genus deforme bimembres
Centauri, frontemq; timet minor omnis Acarnan.
Inter quae fulget sacratis ignibus Oeta
Ingentemq; animam rapiunt ad sydera flammae.
Postquam oculos uaria impleuit uirtutis imago.
Mira dehinc cernit surgentis mole profundi
Iniectum terris subitum mare, nullaq; circa
Littora, & infuso stagnantis aequore campos.
Nam qua caeruleis Nereus euoluitur antris,
Atq; imo freta contorquet neptunia fundo,
Praeruptum exundat pelagus, caecosq; relaxans
Oceani fontis torrentibus ingruit undis.
Tum uada ceu saeuo penitus permota tridenti
Luctantur, terris tumefactum imponere pontum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28

Mox remeat gurges, tractóq; relabitur æstu.
Ac ratis erepto campis deserta profundo.
Effusi transtris expectant æquora nautæ.
Cymothoes ea regna uagæ, pelagíq; labores
Luna mouet. luna immissis per cærula bigis
Fertq;, refertq; fretum, sequiturq; reciproca Thetis.
Hæc propere spectata duci. nam multa fatigant
Pondera curarum, primum subducere bello
Consortem thalami, paruumq; sub ubere natum
Virgineis iuuenem tedis, primóq; hymenæo
Imbuerat coniux, memoríq; tenebat amore.
At puer obsessæ generatus ad ora Sagunti,
Bissenos lunæ nondum compleuerat orbes.
Quos ut seponi statit, & secernere ab armis,
Affatur ductor. spes ò Carthaginis altæ
Nate, nec Aeneadum leuior metus, amplior ore
Sis patro decore, & factis tibi nomina condas.
Qui superes bellator auum, iamq; ægra timoris
Roma tuos numeret lachrymandos matribus annos.
Ni præsaga meos ludunt præcordia sensus,
Ingens hic terris crescit labor. ora parentis
Agnosco, toruáq; oculos sub fronte minaces,
Vagitumq; grauem, atq; irarum elementa mearum.
Siquis forte deûm tantos inciderit actus,
Vt nostro abrumpat leto primordia rerum,
Hoc pignus belli coniux seruare labora,
Cumq; datum fari. duc per cunabula nostra,
Tangat elyseas palmis puerilibus aras,
Et cineri iuret patrio Laurentia bella.
Inde ubi flore nouo pubescet firmior ætas,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.3.28